

การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
ผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรมของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น
The Development of a Creative Learning Community Model to Enhance
Students' Quality of Life Based on the Ethical Economy Principles of
Schools in Khon Kaen Province

สมควร นามสีฐาน¹ และ นิรัช เรืองแสน²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2}

Somkhuan Namseethan¹ and Niraj Ruangsarn²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus^{1,2}

Corresponding Author, Email: Somkhuan.nam@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ 2) พัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และ 3) ประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรมในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น การวิจัยเป็นแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ประกอบด้วย 4 ระยะ คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน การพัฒนารูปแบบ การตรวจสอบความเหมาะสม และการประเมินผลรูปแบบ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 3,253 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 คน ได้จากการสุ่มแบบง่าย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 10 คน และ ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .95 แบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้แบบตรวจสอบรายการ และแบบประเมินรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .90 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) โดยตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้และความเหมาะสมขององค์ประกอบด้วยค่า KMO และ Bartlett's Test of Sphericity

* ได้รับบทความ: 20 มีนาคม 2568; แก้ไขบทความ: 21 มิถุนายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 30 มิถุนายน 2568

ผลการวิจัยพบว่า

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรม มีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 69 ตัว จำแนกเป็น 8 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การเป็นผู้นำร่วม (2) การมีส่วนร่วม (3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (4) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (5) ความเป็นชุมชนกัลยาณมิตร (6) รูปแบบการบริหารชุมชน (7) การติดตามผลการดำเนินงาน และ (8) ผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 8 องค์ประกอบดังกล่าว และผลการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก

3. ผลการประเมินรูปแบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง และด้านความเป็นไปได้ตามลำดับ

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนตามแนวทางเศรษฐกิจคุณธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์; คุณภาพชีวิตผู้เรียน; เศรษฐกิจคุณธรรม; โรงเรียนจังหวัดขอนแก่น

Abstract

The objectives of this research were to: (1) study the current conditions of the creative learning community, (2) develop a model of the creative learning community, and (3) evaluate the developed model of the creative learning community for enhancing learners' quality of life based on the principles of the moral economy in schools in Khon Kaen Province. The research was conducted using the Research and Development (R&D) methodology, consisting of four phases: studying the current situation, developing the model, verifying the appropriateness of the model, and evaluating the effectiveness of the model.

The population comprised 3,253 school administrators and teachers in Khon Kaen Province. The sample group consisted of 346 administrators and teachers, selected by

simple random sampling. The key informants included 10 administrators and teachers, while the focus group participants consisted of 8 individuals-administrators, teachers, experts, and stakeholders-selected by purposive sampling. The research instruments were a five-point Likert scale questionnaire (reliability = .95), a model validation checklist with a user manual, and a five-point Likert scale model evaluation form (reliability = .90). The data were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and Exploratory Factor Analysis (EFA). The adequacy of sampling and construct validity were verified using the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) measure and Bartlett's Test of Sphericity.

The research findings revealed that:

1. The creative learning community for enhancing learners' quality of life based on the moral economy consisted of 69 indicators categorized into eight components: (1) shared leadership, (2) participation, (3) collaborative learning, (4) shared vision, (5) benevolent community, (6) community management structure, (7) monitoring and evaluation, and (8) administrative outcomes.

2. The developed model consisted of these eight components, and its appropriateness, as evaluated by experts, was rated at a high level.

3. The overall evaluation results indicated that the model was rated at a high level across all aspects, arranged in descending order of mean scores as follows: usefulness, appropriateness, accuracy, and feasibility.

The findings suggest that the developed creative learning community model can be effectively applied to promote learning management and enhance learners' quality of life in accordance with the moral economy principles.

Keywords: Creative Learning Community; Learners' Quality of Life; Moral Economy; Schools in Khon Kaen Province

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม โดยมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 6) ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 61) ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ โดยเน้นการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือก เพื่อยกระดับคุณภาพคนไทยให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ เป็นผู้มีความใฝ่รู้ มีทักษะที่เหมาะสม มีคุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2553–2561) มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยกำหนดตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาหลักจากการทดสอบระดับชาติไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 รวมทั้งนโยบาย 4 ปีของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2555–2558) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน โดยตั้งเป้าให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ในปี พ.ศ. 2554–2555 ร้อยละ 7 ในปี พ.ศ. 2556 และร้อยละ 8 ในปี พ.ศ. 2557–2558 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553 : 15)

คุณภาพการศึกษาของคนในประเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในอนาคต การศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นัก্ষยพัฒนาศักยภาพและความสามารถด้านต่าง ๆ เพื่อการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ดังนั้น การยกระดับคุณภาพการศึกษาจึงเป็นภารกิจสำคัญที่กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ (จรรยา จักรบั้ง และคณะ, 2555 : 59–72) ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงต้องมีความรู้และสมรรถนะที่เหมาะสมเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 6) ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

จากผลการวิจัยของ Darling-Hammond (1999 : 166–173) พบว่า ครูที่มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่ดีส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน แนวทางสำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมความเป็นมืออาชีพของครู คือ การสร้าง “ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์” (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้ครู

ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาร่วมมือกันเรียนรู้ พัฒนา และปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายในโรงเรียนบนพื้นฐานของความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุผลสำเร็จสูงสุด (ชูชาติ พวงสมจิตร, 2560 : 1)

ครูถือเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังคำขวัญของยูเนสโกที่ว่า “Recovery begins with Teachers” การพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องจึงเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา อย่างไรก็ตาม รูปแบบการพัฒนาครูในอดีตส่วนใหญ่มักเน้นการฝึกอบรมภายนอกโรงเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของครู และไม่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง อีกทั้งความโดดเดี่ยวทางวิชาชีพของครูยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนา (นันทน์ นันทพงษ์, 2560 : 1) ดังนั้น การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จึงเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศว่า สามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Stoll et al., 2003)

ในปัจจุบัน หลายประเทศที่มีระบบการศึกษาชั้นนำของโลก เช่น เกาหลีใต้ ฮังการี และสิงคโปร์ ได้นำแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และประสบผลสำเร็จอย่างชัดเจน โดยพบว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Vescio, Ross & Adams, 2008 : 80-91)

การสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนจะช่วยส่งเสริมความสามัคคี การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการประเมินผลร่วมกันของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของความรับผิดชอบร่วมกันของครูทั้งโรงเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการพัฒนาในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรมของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรม ของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรม ของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรม ของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบ วิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ระยะ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่เป็นไปได้ และสภาพที่พึงประสงค์ ของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรมของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 3,253 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 346 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie และ Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่เป็นไปได้ และสภาพที่พึงประสงค์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้และความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยใช้ค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) และ Bartlett's Test of Sphericity
3. ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสังเคราะห์ข้อมูล (Content Synthesis) และการตีความเชิงบริบท (Contextual Content Analysis)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรมของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งเป็น ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จำนวน 3 คน และ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. สรุปผลการวิเคราะห์จากระยะที่ 1
2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Model Draft)
3. คู่มือการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Manual)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ของ รูปแบบ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ ของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพ ชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรม

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 50 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา
2. แบบบันทึกผลการสอบมาตรฐานชั้นเรียนด้านคณิตศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการสอบมาตรฐานโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้รูปแบบ

ระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบ ของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรม

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งรายข้อและภาพรวม โดยนำ ค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ เบสท์ (Best, 1977) เพื่อสรุประดับ ความเหมาะสมของรูปแบบ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพ ชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรมของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น

1.1 ในภาพรวม พบว่าองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับ คุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64

1.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) พบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรมของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. การเป็นผู้นำร่วม มีตัวบ่งชี้ 23 ตัว ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.639–0.923 มีค่าความแปรปรวน 19.630 และคิดเป็นร้อยละ 28.029 ของความแปรปรวนรวม

2. การมีส่วนร่วม มีตัวบ่งชี้ 16 ตัว ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.701–0.950 มีค่าความแปรปรวน 14.104 และคิดเป็นร้อยละ 19.536

3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีตัวบ่งชี้ 11 ตัว ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.623–0.871 มีค่าความแปรปรวน 9.522 คิดเป็นร้อยละ 8.326

4. การมีวิสัยทัศน์ร่วม มีตัวบ่งชี้ 4 ตัว ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.803–0.867 มีค่าความแปรปรวน 5.571 คิดเป็นร้อยละ 5.722

5. ความเป็นชุมชนกัลยาณมิตร มีตัวบ่งชี้ 5 ตัว ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.542–0.731 มีค่าความแปรปรวน 4.516 คิดเป็นร้อยละ 4.353

6. โครงสร้างการบริหารชุมชน มีตัวบ่งชี้ 3 ตัว ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.585–0.760 มีค่าความแปรปรวน 4.721 คิดเป็นร้อยละ 3.120

7. การติดตามผลการดำเนินงาน มีตัวบ่งชี้ 3 ตัว ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.506–0.879 มีค่าความแปรปรวน 5.989 คิดเป็นร้อยละ 2.974

8. ผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร มีตัวบ่งชี้ 4 ตัว ค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.527–0.813 มีค่าความแปรปรวน 4.317 คิดเป็นร้อยละ 2.151

2. ผลการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรม

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ สามารถพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรมได้ 8 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. การเป็นผู้นำร่วม มีคุณธรรม จริยธรรม ใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ สื่อสารอย่างเปิดกว้าง สนับสนุนภาวะผู้นำร่วม กระจายอำนาจในการทำงาน สร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. การมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ และการประเมินผล รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการร่วมรับผิดชอบต่อการการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สนับสนุนการเรียนรู้ต่อเนื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

การสื่อสารสองทาง การแบ่งปันประสบการณ์ และการพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกัน

4. การมีวิสัยทัศน์ร่วม ส่งเสริมการสร้างภาพอนาคตร่วมกัน กำหนดเป้าหมายและค่านิยมร่วม มุ่งสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

5. ความเป็นชุมชนกัลยาณมิตร เน้นวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ความไว้วางใจ การเคารพซึ่งกันและกัน และการร่วมมือเพื่อการเรียนรู้

6. รูปแบบการบริหารชุมชน มุ่งพัฒนาชุมชนให้มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม สนับสนุนปัจจัยแวดล้อมเชิงบวกทั้งภายในและภายนอก

7. การติดตามผลการดำเนินงาน เน้นการติดตามผลจากการปฏิบัติจริง การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการประเมินผลตามกระบวนการนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์

8. ผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาครู และการสร้างความผูกพันต่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรม

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 หลังการใช้รูปแบบ พบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.02 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีประสิทธิภาพในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.2 ผลการสอบมาตรฐานชั้นเรียนด้านสังคมศึกษา พบว่า

1) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.65 ระดับคุณภาพจาก “ดี” เป็น “ดีมาก”

2) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.45 ระดับคุณภาพจาก “ดี” เป็น “ดีมาก”

3.3 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพินฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้รูปแบบ พบว่า คะแนนเฉลี่ยรายวิชาสังคมศึกษาเพิ่มขึ้น 5.70 คะแนนจากก่อนการใช้รูปแบบ

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรม โดยรวมผลการประเมินรูปแบบอยู่ในระดับ มาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรม

ด้านการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความเหมาะสม
ความเป็นประโยชน์	4.13	0.41	มาก
ความเหมาะสม	4.11	0.42	มาก
ความถูกต้อง	4.09	0.43	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินโดยรวมสะท้อนว่ารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรมของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น มีประเด็นอภิปรายผลที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนพบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรมของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การเป็นผู้นำร่วม การมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีวิสัยทัศน์ร่วม ความเป็นชุมชนกัลยาณมิตร รูปแบบการบริหารชุมชน การติดตามผลการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวมีแนวโน้มของการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและยั่งยืน

สาเหตุที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ คุณธรรม และทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน การส่งเสริมให้ครูและผู้บริหารมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบภายใต้แนวคิด “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)” ช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิจัยข้อนี้สอดคล้องกับงานของ สฤณี วิวาสุ (2562) ที่พบว่า การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีองค์ประกอบ 8 ประการ ได้แก่ วิสัยทัศน์ ร่วมการทำงานเป็นทีม การชี้แนะ การสะท้อนผล และการมีภาวะผู้นำร่วม ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับ ผลการศึกษาคั้งนี้ที่เน้นการมีส่วนร่วมและภาวะผู้นำร่วมในชุมชนการเรียนรู้

2. การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

ผลการพัฒนารูปแบบพบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 8 ด้าน ได้แก่ การเป็นผู้นำร่วม การมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วม ความเป็นกัลยาณมิตร รูปแบบการบริหารชุมชน การติดตามผล และผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร ซึ่งสะท้อนถึงการบูรณาการแนวคิดภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม และวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก เพื่อสร้างระบบการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องในโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Suwanwong (2016) ที่ชี้ว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทไทย ควรมี 5 ลักษณะสำคัญ คือ (1) วิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม (2) การเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน (3) การมุ่งเน้นผลลัพธ์ของผู้เรียน (4) การสะท้อนความเป็นมืออาชีพ และ (5) ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ซึ่งตรงกับโครงสร้างของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิราวรรณ เพ็ชรนา (2563) ที่ระบุว่าปัจจัยสำคัญ ในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร การสนับสนุนจาก ฝ่ายบริหาร และบรรยากาศการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักในรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเช่นเดียวกัน

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

ผลการทดลองใช้รูปแบบชี้ให้เห็นว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา เพิ่มขึ้นทุกระดับชั้น โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.02 ซึ่งระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีการพัฒนาเด่นชัดที่สุด รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ในส่วนของ ผลการสอบมาตรฐานชั้นเรียน พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีคะแนน เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.65 ส่วนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.45 โดยระดับคุณภาพจาก “ดี” เป็น “ดีมาก” ขณะที่ผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ย เพิ่มขึ้น 5.70 คะแนน ซึ่งสะท้อนว่าการจัดการเรียนรู้ภายใต้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สามารถเสริมศักยภาพผู้เรียนได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ บำรุง ป๋องนาทราย (2563) ที่พัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจและพึงพอใจในระดับสูง และสามารถสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากทุกด้าน (ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.08–4.13) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพตามหลักเกณฑ์ของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Vescio, Ross, & Adams (2008) ที่อธิบายว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน เพราะช่วยสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน การสะท้อนผลการปฏิบัติ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรมของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น มีจำนวน 8 องค์ประกอบ 69 ตัวบ่งชี้ ซึ่งผ่านเกณฑ์การวิเคราะห์เชิงสถิติและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น ผู้ที่นำรูปแบบไปใช้ควรศึกษารายละเอียดจากคู่มือการใช้รูปแบบ เพื่อให้เข้าใจโครงสร้าง ขั้นตอน และเนื้อหาของรูปแบบอย่างรอบด้านก่อนการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทจริง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด

1.3 จากผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า สามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่นได้ในทุกด้าน ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ด้านผลการทดสอบมาตรฐานระดับชั้นเรียนและระดับชาติ (NT และ O-NET) รวมถึงด้านผลงานของนักเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่มีการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้รูปแบบสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

1.4 ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า รูปแบบมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมาก ดังนั้น รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรม ที่พัฒนาขึ้นนี้ควรถูกนำไปขยายผลหรือประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในวงกว้างต่อไป

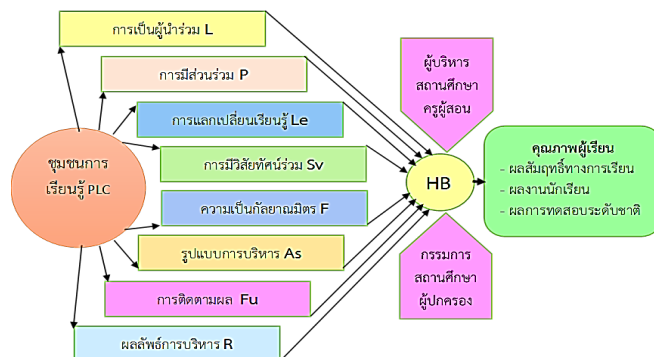
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงสาเหตุ (Causal Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน

2.2 ควรดำเนินการวิจัยเชิงสถิติ (Quantitative Research) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การบริหารที่ตอบสนองต่อเป้าหมายของการศึกษายุคใหม่ได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรม ของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ สามารถนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้เรียนตามหลักเศรษฐกิจคุณธรรม ของโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่นประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเป็นผู้นำชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบที่ 3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์องค์ประกอบที่ 4 การมีวิสัยทัศน์ร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบที่ 5 ความเป็นกัลยาณมิตรชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบที่ 6 รูปแบบการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ องค์ประกอบที่ 7 การติดตามผลการดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และองค์ประกอบที่ 8 ผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังภาพ



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารสถานศึกษาที่ได้กระจายอำนาจการบริหารจัดการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.).
- จรรยา จัปปัง และคณะ. (2555). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 6(2), 59–72.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- นันทนัช นันทพงษ์. (2560). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC). เอกสารประกอบการประชุมนักศึกษาศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.
- บำรุง ป้องนาทราย. (2563). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิบัติสู่ผลสัมฤทธิ์ขั้นสูง (High Impact Practices) โรงเรียนหนองโนประชาสรรค์. วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู, 1(1), 45–60.
- วิราวรรณ เพ็ชรนาวา. (2563). แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดี กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สฤณี วิวาสุ. (2562). รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2551–2552. กรุงเทพมหานคร: เพลิน สตูดิโอ.
- Darling-Hammond, L. (1999). How teacher education matters. *Journal of Teacher Education*, 51(3), 166–173.

- Suwanwong, A. (2016). Professional Learning Communities: Thai Educational Context. In Proceedings of the 21st IASTEM International Conference, Doha, Qatar, May 19, 2016 (pp. 10–13).
- Vescio, V., Ross, D., & Adams, A. (2008). A review of research on the impact of professional learning communities on teaching practice and student learning. *Teaching and Teacher Education*, 24(1), 80–91.